

Novináři o umění

Divadla, kina, rozhlas, televize, výstavní síně, kulturní zařízení zprostředkovávají svým divákům, posluchačům množství kulturních zážitků během každého měsíce. O tom, jaké přinášejí redaktorům (převážně kulturních rubrik) časopisů a deníků, také rozhlasu a televize na severní Moravě, bude sloužit následující anketa. Nepůjde o hlubší analytické rozbory, ale pouze o bezprostřední postřehy, dojmy. Anketa se objeví v našem deníku vždy na konci každého měsíce.

Pouze její dnešní premiéra je časovou výjimkou. Redaktoři v ní odpovídají na otázku: Co považují za uměleckou událost (hlavně v našem regionu) měsíce a koho označují za osobnost daného období v oblasti kultury a umění:

JIRÍ JEŽEK, MORAVSKOSLEZSKÝ DEN:

„Výstavy v ostravské galerii Kopeček pro vynalézavou dramaturgii a nepodbízení se. Osobnost měsíce — PhDr. Ladislava Slívu, ředitele Těšínského divadla, který »umí prodat« své divadlo také ve slovenském a polském tisku.“

ALENA KRTILOVÁ, MORAVSKOSLEZSKÝ VEČERNÍK:

„Výstavu Mikuláše Medka v ostravském Domě umění a Tomáše Jirmana v Kafkově Procesu v ostravském Divadle hudby.“

PAVEL FIALA, ČTK, OSTRAVA:

„Událostí nejenom února považují koncert DEEP PURPLE v Ostravě, včetně jeho členů jako osobností.“

TÁŇA POPKOVÁ, ČS. ROZHLAS, OSTRAVA:

„Operní představení Rigoletta a osobnost režiséra tohoto představení Mariána Chudovského.“

BOHDANA RYWIKOVÁ, SEZÓNA:

„Výstava M. Rittsteina v galerii Patro a od počátku roku považují za silný zážitek setkání s O. Krejčou.“

BŘETISLAV UHLÁŘ, NOVÁ SVOBODA:

„Vystoupení a setkání se členy skupiny DEEP PURPLE. Osobnost, která na mne zapůsobila od počátku roku: setkání s Otomarem Krejčou v Ostravě.“

Připravil: (hla)

KAFKŮV PROCES

Ostravské Divadlo hudby nabízí v letošní sezóně svým příznivcům premiéru Kafkova Procesu. Román pro divadlo přepracoval Jan Grossman a upravil Pavel Cisovský, který je zároveň režisérem ostravského představení.

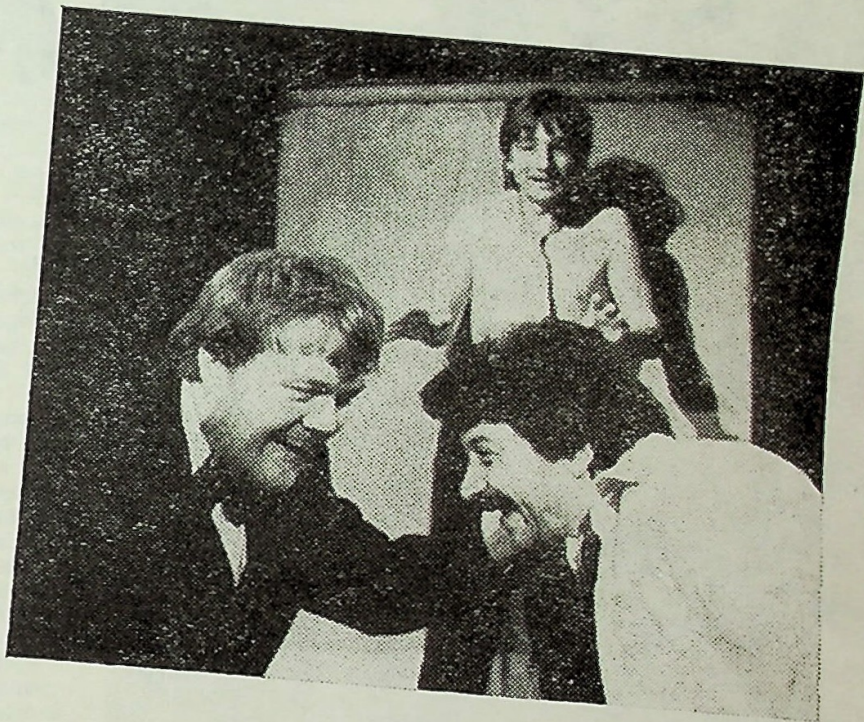
Kafkovo dílo inspirovalo v nedávné době celou řadu divadelních tvůrců. Právem, neboť svět absurdity, jehož je Kafka dokonalým interpretem, byl donedávna naší každodenní realitou. I pro nás, stejně jako pro Josefa K., bylo nutno učinit rozhodnutí, zda budeme svět absurdních skutečností považovat za normu a přizpůsobovat se mu, či zda mu budeme i za cenu svobody a života, vzdorovat. Po celé generace jsme žili v pocitu permanentního provinění, neboť totalitní zákony sloužily výhradně vládnoucí moci, která měla faktickou možnost odsoudit kohokoliv za cokoliv. I v nás byl po desetiletí pěstován pocit bezmoci jedince vůči dobře fungující mašinerii moci. Mašinerie se zhroutila, tím však zdaleka nezmizely veškeré problémy, které byly jejími průvodními jevy. Nevyhovující státní uspořádání lze zrušit přijetím několika zákonů. Škody v lidských duších je však třeba napravovat po celé generace. Novodobí majitelé absolutních pravd a čekatelé na místo nahoře se na nás denodenně usmívají z novinových stránek a mnoho nechybí, aby se změnil i další sběratelé uťatých hlav, jako je tomu v ostravském představení.

Dav nadšených mladých lidí bez tváře, s bílými katovskými rukavicemi otevírá hru lehkomyšlným pohazováním si taškami s useknutými hlavami; prochází celou hrou – stádo nevědoucí, nadšené, zmanipulovatelné, přítomné všude tam, kde je třeba posloužit společenské absurditě. Tomáš

Jirman vytváří poměrně střídavými hereckými prostředky v postavě Josefa K. studii obyčejného, bezvýznamného človíčka, chyceného do pastí nesmyslna. Od počátečního pobaveného údivu, přes úpornou snahu logicky se včlenit do světa absurdního procesu, přes hrůzu, v níž se hroutlí lidská důstojnost a rozpadají se všechny obyčejné lidské city i vztahy, dochází až k odhodlanosti přijmout důstojně úděl člověka, který není schopen sply-

zvuků a věcí, které jako by ztratily svou původní funkci.

Zvolený žánr nejlépe ztvárňuje Apolena Veldová, představitelka všech ženských postav, jež vystihuje v brilantních, naprosto přesných zkratkách a živelným temperamentem, na ostravských jevištích dosti ojedinělým. Dvojicí strážců, proměňujících se postupně ve všechny protagonisty Josefova hrůzného snu, vytvářejí Josef Novák, vnášející do hry téma latentního ne-

nout s absurditou. Svět, v němž se Josef K. ocitá v okamžiku, kdy je obžalován, je světem dokonale vykloubeným. Groteskní stylizace, která je základním zobrazovacím principem tohoto představení, je funkční a nesmírně působivá. Josef K. je náhle obklopen prapodivným panoptikem lidí s nabílenými obličejí, procházejícími jeho vlastní skříní, nenuceně se pohybujícími po jeho bytě a přitom žádný jejich skutek se nepodobá skutkům normálních lidí. Je obklopen světem obludných, naddimenzovaných

bezpečí všudypřítomné soudní hrozby, a Zdeněk Kašpar, jehož drobné figurky demonstrují téma bodrého, potouchlého češství, schopného ve své malosti těch nejhorších skutků.

Humor, při němž člověka mrazí, živelná, rozpoutaná divadelnost a aktuální naléhavost zvoleného tématu, to jsou znaky charakterizující toto představení, které rozhodně patří k tomu nejlepšímu, co v současné době ostravský kulturní život nabízí.

Kafkův Proces v Ostravě

Moravskoslezský večerník,
18. 2. 1991, s. 1

Nikoli soudy, nýbrž vy budete v Ostravě soudit. Koho? Klíč k posouzení vlastní divadelní soubor „KLÍČ“. Proč? Protože v režii PAVLA CÍSOVSKÉHO pro vás připravil modernizaci dtto brutto brutálního románu FRANZE KAVKY čili PROCES. Elektronické hudební excesy PAVLA HELEBRANDTA možná na vás zapůsobí depresívně, expresívně je pojata scéna ILJI HYLASE. Se svým kouzelným úsměvem přichází hlavní hrdinka a přihází polínka: „Dnes večer je to spíš premiéra pro ty, kdo si stihli lístky včas objednat.“

Objednat se můžete i vy (poprvé dnes v 18.30 v Divadle hudby). „Na kafkovské téma“ se můžete naladit na stejnojmenné fotovýstavě ALEŠE UHLIŘE (FOMA, Vesmír—pasáž), trvající do konce února. A nezapomínejte: KLÍČ + SDO v DH i v březnu hrající i pro vás váš PROCES!! (erb)

Poprvé Kafka . . .

Dnešní premiéra

Poprvé bude na ostravském jevišti uvedena dramtizace díla Franze Kafky v nastudování ostravských umělců. "Proces" inscenuje režisér Pavel Cisovský. Autorem scény a kostýmů je mladý talentovaný výtvarník Ilja Hylas, o hudbu se postaral Pavel Helebrand. Hrají Apolena Veldová, Tomáš Jirman, Josef Novák, Zdeněk Kašpar členové činohry SDO a členové Klubu KLÍČ. Premiéra se koná dnes, v pondělí 18. února v 18.30 hodin v Divadle hudby

- hudebně dramatickém studiu
Městského kulturního střediska.

* * *

Moravskoslezský večerník, 18. 2. 1991, s. 4

(ak)

Ostravský PROCES

WATERLOO: Ostravské divadlo, v němž jsem poprvé viděl Karla Kryla, Petra Podhrázského a Ivana Binara (1969). Totéž divadlo po obnovení činnosti, v němž jsem naposled viděl před smrtí Petra Podhrázského (1990). A včera jsem tam viděl PROCES.

Román Franze Kafky v dramatisaci Pavla Císovského a jeho souboru **Klíč + SDO**. Horror, Josef K. se vzbudí, tajní mu sní snídání, znásilnění Josefa K. dozorkyní, pak i mužský striptýz a dozorcí bičování, nic není svaté, herci jako psi a psi jako herci, diváci se stávají herci, psí život. Hrdinka Apolinka předvádí mánie nymfomanie, v divadle zatím nevidané.

Jen pro silné nervy. Kdo si netroufne na tento Proces v Divadle hudby, nemá na to, aby podstoupil **PROCES LUSTRACE VLASTNÍHO SVĚDOMÍ** a dojde svého **WATERLOO...** (orb)

△ Dramatizaci Kafkova Procesu uvádějí v režii Pavla Cisoovského v Divadle hudby členové činohry Státního divadla v Ostravě a souboru Klíč.

Foto: FRANTIŠEK ŘEZNÍČEK

Slavný Kafkáv román *Proces lze hrát na jevišti jako zápas člověka s mocí i se svými vlastními úzkostmi a traumaty. Nemí vítěze, čím více člověk prosazuje svou individualitu a touhu po spravedlnosti a svobodě, tím katastrofičtější působí institucionalizované struktury, modely a tabu společnosti. Jako Josef K. se můžeme ocitnout v paradoxní, absurdní situaci, kdy zároveň musíme a nesmíme naplnit svou lidskou přirozenost. Kontroverzní látky, z nichž je upředen vnější svět i lidská psychika, neztratily po pádu totality na životně nezbytné i zhoubné radiaci. Naopak, co bylo pohřbeno pod příkrovem totalitních sarkofágů, ožilo všem na očích. Silokřivky osudových vazeb mezi dobrem a zlem, navenek přijatelným otroctvím a svobodou, mezi dočasností lidského života a tím, co ji přesahuje, formují tvář každodennosti. Otázka jaké je pravé místo člověka ve světě je aktuální. Návrat divadla ke Kafkovu dílu by proto neměl být jen pietní oslavou spisovatele, o*

kterém se v minulých dobách nedoporučovalo příliš hovořit. Dramatizaci Kafkova Procesu nastudovali v režii Pavla Cisoovského členové činohry Státního divadla v Ostravě a souboru Klíč. Hraje se v Divadle hudby.

Z Divadla hudby

Popravili Josefa K.

Insceňtoři zvýraznili paralelu zmanipulování člověka v totalitním režimu natolik, že některé obrazy spíše než dílo Franze Kafky připomenou Vaculíkům Český snář (ovšem v divadelní metafoře a její specifické poetice). Hře nechybí fantaskno a imaginativnost vlastní Kafkovu dílu. V temporytmu představení neexistují hluchá místa. Ale tvůrci, snad v záměru zasáhnout diváka šokem obraznosti a zvláštností Kafkova světa, nakupili všeho příliš: Od nápadů po nesourodost stylů. Jak jiné je

Jimranovo herectví než "kabaretní" reje zahalených postav. Někdy inscenace překvapí brilantní profesionalitou, jindy evokuje (i v dobrém slova smyslu) bezmála ochotnické představení.

Věcnost předmětů na scéně a zároveň

literatury do divadla. Režisér Pavel Cisoovský prokázal svou divadelní fantazii, ale samo o sobě ani v doprovodu dalších kvalit to nestačí.

Ve své roli Apolonia Veldová citlivě a přitom výrazně nuancuje motivy reálného citového vztahu, snovou dívku i představu Josefa K. Tomáše Jimrana v hlavní roli označil jeden z novinářů v minulé anketě klubu severomoravských kulturních redaktorů za osobnost měsíce. Přes určitou rozpačitost v úvodu hry (při první premiéře) dokázal svým herecstvím částečně sjednotit nekorespondující prvky inscenace, dát postavě vnitřní kontext a vyjádřit její vývoj od člověka, jistěho si svým místem v životě, až k zoufalství, když se ocitne v zajeří odlišné logiky a "jiné" pravdy a spravedlnosti. Věrohodná je jeho snaha vymanit se z klamů a iluzí. Ve své roli umí Tomáš Jimran přesvědčit, že věci, které se odehrávají na jevišti, dějí se současně i v jeho nitru.

citlivá transformace do oblasti divadelních značek, možnost, aby se scénou zacházel herec jako s reálným i ireálným prostorem současně, jak jsme ji poznali i v jiných scénách Ilji Hylase, patří k charakteristickým rysům rukopisu tohoto mladého talentovaného scénografa.

V rovině významové, stejně jako ve výrazě jakoby však představení ztrácelo tektoniku, zůstává na povrchu. Publiku, které zná Kafkáv román, nepřináší nový pohled do absurdního světa, ani překvapivý posun z